

Bevolking is in anderhalve eeuw vertienvoudigd

SEDERT HET BEGIN van deze eeuw, toen de mijnindustrie tot ontwikkeling kwam is de bevolking van Zuid-Limburg aanzienlijk toegenomen. Zij bedraagt nu een veelvoud van het inwonertal uit 1900. Gaan we nog 'n eeuw terug, dan springt het verschil nog sterker in het oog.

In de Franse tijd werd in het jaar 1811 een lijst van stemgerechtigden uit het kanton Oirsbeek samengesteld. In elk dorp, dat tot het kanton behoorde, werd het inwonertal gesplitst in personen ouder dan twaalf jaar en zij die jonger waren. Beide getallen staan in de lijst opgetekend. Als men ze samentelt, krijgt men het werkelijke aantal inwoners. Dat hebben wij hier gedaan.

Het eerste getal is dus het zielental in 1811 — daar achter hebben wij telkens tussen haakjes het inwonertal op 31 december 1960 geplaatst om duidelijk de fantastische groei der bevolking gedurende de laatste anderhalve eeuw te laten uitkomen.

Amstenrade had in de Franse tijd 383 inwoners (3172); Geleen 1841 (32.461); Merkelbeek 577 (1655); Schinnen 1700 (5549); Vaesrade 151 thans ongeveer 700); **Bingelrade** 293 (735); Hoensbroek 1097 (22.030); Nuth 1021 (6279);

Schinveld 820 (4260) Wijnandsrade 386 (989); Brunssum 959 (24.851); Ja-beek 394 (685); Oirsbeek 842 (8151) en Spaubeek 587 (2282).

Uit deze getallen blijkt, dat plaatsen als Geleen, Brunssum en Hoensbroek, die thans tussen de 20.000 en 30.000 of meer dan 30.000 inwoners hebben, in 1811 nog onbetekende dorpjes wa-

ren, waarvan de bevolking als landbouwers en kleine landwerkslieden een armoedig bestaan leidde. Hoensbroek telde toen iets meer dan 1000 zielen; Brunssum haalde de 1000 niet eens. Maar zij waren naar de maatstaf van anderhalve eeuw geleden toch reeds de grootste plaatsen uit het kanton Oirsbeek. Opvallend zijn ook de sterke verschillen in het groeitempo. Plaatsen als **Bingelrade**, Wijnandsrade en Merkelbeek bijvoorbeeld tellen wel meer inwoners dan in 1811, maar verhoudingsgewijs zijn zij niet belangrijk gegroeid.

HET GEHELE KANTON Oirsbeek had toen deze lijst van stemgerechtigden werd opgemaakt, 11.045 inwoners, waarvan 7712 boven en 3333 beneden de twaalf jaar. De dorpen van dit vroegere kanton telden op 31 december 1961 in totaal echter ruim 113.000 inwoners, zodat de bevolking met meer dan het tienvoudige is toegenomen. Dit is geen uitzonderingsgeval. De ge-

herfst op het land of in de steenbakkerijen te werken. Zij waren in de volle zin van het woord „loonslaven“. De omstandigheden waaronder zij werkten (kinderarbeid, slechte huisvesting, werktijden van zestien tot achttien uur per dag) waren naar onze sociale begrippen mensonterend. Maar zij verdienden wel een behoorlijk loon — zo veel, dat zij voldoende konden overleggen om gedurende de winter geen honger te lijden.

Het is moeilijk zich nu nog een duidelijk beeld te vormen van de Mijnstreek, zoals die er nauwelijks een mensenleertijd geleden in de zomer uit zag. De meeste dorpen waren ontvolkt. Meer dan de helft van de inwoners werkte in Duitsland en omdat het gebruik was dat het gehele gezin meeging, maakten deze uitgestorven dorpen met de dicht gespijkerde deuren en ramen een troosteloze indruk. De welvaart en arbeidzaamheid, die thans zo kenmerkend voor de gehele Mijnstreek zijn, waren toen nog onvoorstelbaar. Als een Zuid-Limburger uit de vorige eeuw in deze tijd tot het leven zou terugkeren, zou hij in vele gevallen het eigen dorp, waar hij geboren en getogen was, niet terugkennen.

JOURNALIST

Limburgs Journaal

hele Mijnstreek vertoont hetzelfde fantastische beeld. Plaatsen als Heerlen, Kerkrade en Sittard, die in de Franse tijd omstreeks 5000 inwoners hadden (als zij dit aantal haalden telden begin 1962 respectievelijk 73.946, 49.835 en 31.130 zielen....

En dan moet men niet vergeten, dat ondanks deze geringe bevolking het welvaartspeil gedurende de vorige eeuw zo laag lag dat zeer velen niet in staat waren in hun onderhoud te voorzien. Zij trokken in het voorjaar naar Duitsland, om daar gedurende de zomer en een groot gedeelte van de